

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

JIZZAX DAVLAT PEDAGOGIKA UNIVERSITETI

**PEDAGOGIK OLIY TA’LIM MUASSASALARIDA TA’LIM JARAYONINI
TASHKIL ETISHDA AMALIYOT BILAN UZVIYLIGINI TA’MINLASH
MASALALARI**

**Respublika miqyosidagi ilmiy va ilmiy-texnik konferensiya
2024-yil, 15-oktyabr**

**Republic-wide scientific and scientific-technical conference
ISSUES OF ENSURING INTEGRATION WITH PRACTICE IN
ORGANIZING THE EDUCATIONAL PROCESS IN INSTITUTIONS OF
PEDAGOGICAL HIGHER EDUCATION
October 15, 2024**

**Республиканскую научно-техническую конференцию на тему
«РОЛЬ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ОРГАНИЗАЦИИ УЧЕБНОГО ПРОЦЕССА
ВЗАИМОСВЯЗИ С ПРАКТИКОЙ В ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ВЫСШИХ
УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ»,
которая состоится 15 октября 2024 года**

JIZZAX – 2024

TASVIRIY SAN'AT VOSITASIDA YOSHLARNING KASBIY-IJODIY QOBILIYATLARINI SHAKLLANTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI

Imomatova Umida Mirpulatovna

Chirchiq davlat pedagogika universiteti

“Tasviriy san’at va dizayn” kafedrası o‘qituvchisi

Annotatsiya:

Maqolada, yoshlardagi kasbiy-ijodiy qobiliyatlarni shakllantirishning muhim jihatlari va ularni tasviriy san’at orqali rivojlantirishning nazariy asoslari ko‘rib chiqiladi. Shuningdek, tasviriy san’at ijodiy fikrlashni boyitish bilan birgalikda badiiy-estetik qarashlarini boyitishga xizmat qilishi haqida zarur fikrlar keltirib o‘tilgan.

Kalit so‘zlar: ijod, uzluksiz ta’lim, kreativ fikr, kompetensiya, intellekt.

Annotatsiya:

Maqolada, yoshlardagi kasbiy-ijodiy qobiliyatlarni shakllantirishning muhim jihatlari va ularni tasviriy san’at orqali rivojlantirishning nazariy asoslari ko‘rib chiqiladi. Shuningdek, tasviriy san’at ijodiy fikrlashni boyitish bilan birgalikda badiiy-estetik qarashlarini boyitishga xizmat qilishi haqida zarur fikrlar keltirib o‘tilgan.

Key words: creativity, continuous education, creative thinking, competence, intelligence.

Bo‘ljak rassom o‘qituvchini o‘qitish va kasbiy tayyorlash tizimi aniq maqsadli va ilmiy asosda bo‘lishi lozim. Bu yo‘nalishda dastlabki ta’lim va tarbiya umumta’lim maktablaridan boshlanib, oliy ta’lim muassasalarigacha bo‘lgan jarayon doirasida amalga oshiriladi. Ta’lim va tarbiyaning aniq tizimini, bu tizimga hamda dars o‘tish metodlariga ijodkorning ixtiyoriy ravishda buyunishini, ilmiy asoslangan bilimlarni o‘zlashtirishda ilmiylik, metodik izchillik, aniqlik va badiiy ijodning amaliyotda sinalgan tajribalarini o‘rganishni nazarda tutish mumkin.

Tarixda ijod qilib, o‘zlaridan buyuk tasviriy san’at asarlarini meros qilib qoldirgan mashhur rassomlarning tasviriy san’at sohasida erishgan tajribalari bugungi kunda uzluksiz ta’lim tizimida, shu bilan birgalikda turli badiiy maktablarda yoyinki institutlarda yoshlarni tasviriy san’atdan saboq berishda asos hisoblanadi. Shuning uchun tasviriy san’atni o‘rganishni xohlovchi va san’at olamiga endigina kirib kelayotgan bo‘ljak rassom eng avvalo bizdan oldingi ijod qilgan rassomlarning durdona asarlarini o‘rganib tahlil qilishi va olgan bilimlari hamda ko‘nikmalari asosida o‘z shaxsiy ijodiy yo‘lini tanlab chiqishi va ijodiy qobiliyatini rivojlantirishi kerak. Tasviriy san’at sohasida bo‘ljak o‘qituvchilarni kasbiy tayyorlash, shaxsning ijodiy qobiliyatlarini shakllantirish masalalariga, hamda ijodiy jihatdan yoshlarni kasbiy tayyorlash masalalarida hamisha muhim bo‘lib kelgan.

Tasviriy san’at vositasida yoshlarning badiiy-ijodiy qobiliyatlarini shakllantirish, biror bir yangilik yaratishni o‘ylash, pedagogik ko‘nikmalarni rivojlantirish, tasavvur qobiliyati, muammolarni yechish va fikrlash shakllantirishga yordam beradi. Tasviriy san’at vositasida yoshlarning kasbiy-ijodiy qobiliyatlarini shakllantirish nazariy asoslari bir nechta muhim jihatlarni o‘z ichiga oladi:

1. San’at va ta’lim integratsiyasi. Tasviriy san’at ta’lim jarayonining muhim qismidir. U yoshlarning ijodiy fikrlashini, estetik his-tuyg‘ularini rivojlantirishga yordam beradi. O‘quv dasturlarida san’at darslari orqali o‘quvchilarni ijodiy ishlashga, yangi g‘oyalar ishlab chiqishga va ularni amaliyotda qo‘llashga o‘rgatish mumkin.

2. Ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish. Tasviriy san’at yoshlarni o‘z fikrlarini ifodalash, o‘z g‘oyalari va hissiyotlarini tasvirlash orqali ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda yordam beradi. Bu jarayon nafaqat san’at asarlarini yaratish, balki shaxsiy mushohadalar va ijtimoiy muammolarni anglashda ham foydalidir.

3. Texnik ko‘nikmalarni o‘zlashtirish. Yoshlar tasviriy san’at orqali turli texnikalar (qalam, moybo‘yoq, akvarel va h.k.)ni o‘zlashtirishadi. Bu ko‘nikmalar ularning kasbiy faoliyatida muhim ahamiyatga ega bo‘ladi, chunki san’atkor sifatida professional texnikalar bilan ishlash talab etiladi.

4. Kreativ fikrni rivojlantirish. San'at orqali yoshlar kreativ fikrlash qobiliyatlarini rivojlantiradilar. Tasviriy san'at jarayonida muammolarni hal qilish, yangi yechimlar topish va estetik muammolarni hal qilishda tajriba orttiradilar.

5. Shaxsiy va ijtimoiy rivojlanish. Tasviriy san'at yoshlarning shaxsiy rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. Ular san'at orqali o'z his-tuyg'ularini anglab, o'z-o'zini ifodalash va ijtimoiy muloqot ko'nikmalarini rivojlantirish imkoniyatiga ega bo'ladilar.

6. Tarixiy va madaniy o'rganish. Tasviriy san'at orqali yoshlar turli madaniyatlar, tarixiy davrlar va san'at asarlari bilan tanishishadi. Bu, o'z navbatida, ularning estetik va madaniy bilimlarini kengaytiradi.

7. Motivatsiya va o'z-o'zini baholash. San'at orqali yoshlar o'z ishlari orqali o'z-o'zini baholash va motivatsiya topish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Ular o'z ishlarini ko'rib, o'z qobiliyatlariga ishonch hosil qiladilar.

8. Ijtimoiy fikrlar va tushuncha. Yoshlar san'at vositasida ijtimoiy muammolarni tasvirlash va tahlil qilish orqali o'zlarining ijtimoiy ongini rivojlantiradilar. Bu, ularni faol fuqarolar sifatida jamiyatga xizmat qilishga tayyorlaydi.

Shu sababli, tasviriy san'at orqali yoshlarning kasbiy-ijodiy qobiliyatlarini shakllantirish nafaqat san'atning o'ziga, balki yoshlarning shaxsiy va ijtimoiy rivojlanishiga ham katta ta'sir ko'rsatadi. Kasbiy ta'lim jarayoni kelajakdagi o'qituvchini o'quvchi shaxsi uchun ijtimoiy va kasbiy yo'nalish - ideal, haqiqiy aqlning yuqori standartlarini tarbiyalash, ijtimoiy va kasbiy mavqega ega bo'lish va uning atrofidagi odamlar bilan konstruktiv munosabatlar sifatida ifodalaydi. O'z ijtimoiy va professional vazifasi va hamjamiyat bilan barqaror munosabatlar bo'lajak o'qituvchi-tadqiqotchini talaba shaxsini har tomonlama rivojlantirish, uning ijodiy, shaxsiy, ma'naviy salohiyatini ochib berish, bo'lajak mutaxassisning mustaqil va tanqidiy fikrlashni o'zlashtirishi paydo bo'lgan muammolarni hal qilishning oqilona yo'llarini topishga yordam beradi. Ilmiy bilimlarni yangi, doimiy o'zgaruvchan hayot sharoitlarida qo'llash uchun bo'lajak o'qituvchilarda shunday salohiyatni shakllantirish har bir oliy o'quv yurti intilishi kerak bo'lgan maqsaddir. O'qituvchining har tomonlama rivojlanishi unga kelajakdagi shogirdlarini shakllantirish uchun ko'plab vositalarni beradi. Buning uchun talabalarning kasbiy-ijodiy mahorati, qo'shimcha bilimlari, dunyoqarashini boyitish, real zamonaviy voqelikni anglashga turtki bo'ladi.

Tasviriy san'at orqali yoshlarning kasbiy mahoratini shakllantirish ularning har tomonlama rivojlanishi va kelajakdagi kasbiy faoliyatiga tayyorlashning muhim tarkibiy qismidir. Tasviriy san'at nafaqat ijodiy fikrlash va badiiy qobiliyatlarni rivojlantiradi, balki tanqidiy fikrlash, nostandart masalalarni hal qilish, turli materiallar va texnikalar bilan ishlash kabi muhim kasbiy kompetensiyalarni shakllantirishga yordam beradi.

Bundan tashqari, yoshlarni tasviriy san'atga jalb etish hissiy intellekt, o'zini namoyon qilish va muloqot qilish ko'nikmalarini rivojlantirishga undaydi, bu zamonaviy jamiyatda ayniqsa muhimdir. Badiiy faoliyat dunyoni estetik idrok etish va madaniy o'ziga xoslikni shakllantiradi.

Shunday qilib, tasviriy san'atning ta'lim dasturlariga integratsiyalashuvi yoshlarning har tomonlama kamol topishi uchun zamin yaratadi, ularning nafaqat kasbiy ko'nikmalarni egallashi, balki jamiyatning faol va ijodiy a'zosi bo'lib yetishish imkonini beradi. Yoshlarning o'z salohiyatini ro'yobga chiqarishi, mamlakat madaniy-ijtimoiy rivojiga hissa qo'shishi uchun bunday tashabbuslarni yanada rivojlantirish va qo'llab-quvvatlash muhim ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Imomatova Umida, Nutfullayev Muxtor/ Tasviriy san'at darslarida yoshlarga o'zbek milliy tasviriy san'atni o'qitishning psixologik asoslari/ Proceedings of International Conference on Educational Discoveries and Humanities, 2(2), 204-207. 2023;

2. Umida Imomatova/ Mustaqillik davrida tasviriy san'atning rivojlanish tendensiyasi / "Science and Education" Scientific Journal/ ISSN 2181-0842 Avgust 2022// Volume 3 Issue 8 Pages: 175-182;

3. Mirpulatovna I. U. Mustaqillik davrida haykaltaroshlik san'atining rivojlanish tendensiyasi // Journal of new century innovations. – 2023. – T. 27. – №. 5. – С. 37-42.
4. Имоматова У.М. Композицияда эскиз бажариш орқали бадий тасаввурни ошириш // International scientific research conference/ a collection of scientific works of the International scientific online conference (19th March, 2023) – BELARUS, MINSK : "CESS", 2023. Part 12. Pages: 19-23.
5. Имоматова, У. (2023, December). Ўқувчиларнинг таълим ва тарбиясида тасвирий санъат ўқитувчисининг аҳамияти. In International scientific and practical conference on the topic: "Priority areas for ensuring the continuity of fine art education: problems and solutions" (Vol. 1, No. 01).
6. Хайтбой Эралиевич Султанов Кластер ёндашуви орқали тасвирий санъат таълимида назария ва амалиёт уйғунлигини таъминлаш имкониятлари // San'atshunoslikning dolzarb masalalari: muammo va yechimlar // Respublika ilmiy-nazariy konferensiya to'plami / 2024 I tom T: -O'zDSMI 100-110b
7. Berdiyev Doston Abduvoitovich. (2024). Pedagogika oliy ta'lim muassasalarida badiiy studiyalarni tashkil etishning ahamiyati. iqro indexing, 10(1), 177-181.
8. Doston Abduvoitovich Berdiyev Maktablarda tasviriy san'at fanini o'qitishda kelajak ta'limi steam interaktiv ta'limini rivojlantirish // "Science and Education" Scientific Journal/ February 2022 Volume 3 Issue 2 Pages: 687-690;
9. Султанов Хайтбой Эралиевич, Бердиев Достон Абдувоитович Тасвирий санъатда кластер ёндашуви сифатида стеам таълимини tatbiq этиш// научный журнал Интернаука/ часть 7. Москва, 2022 № 15(238) - ст 13-14;
10. Султанов Хайтбой Эралиевич Кластер ёндашуви воситасида талабаларнинг ижодкорлик кўникмаларини тарбиялаш// касб-хунар таълими журналы/ №4, 2022/12, 85-89;
11. Х Э Султанов. (2023). Талабалар фаоллаштиришда халқаро ҳамкорликни ривожлантиришнинг таъсири. PEDAGOGS jurnali 34 (3), 73-78.;
12. Berdiyev Doston Abduvoitovich. (2023). Steam ta'limini tatbiq etish orqali tasviriy san'at fanini o'qitish metodikasi mazmunini takomillashtirish usullari. O'zbekistonda fanlararo innovatsiyalar va ilmiy tadqiqotlar jurnali, 2(18), 187–193.;
13. Bozorov Farhod Toyir o'g'li Ijodiy to'garaklar orqali talaba-yoshlardagi tadbirkorlik ko'nikmalarini shakllantirish texnologiyalari (tasviriy san'at) // Journal of new century innovations. – 2023. – T. 27. – №. 4. – С. 113-117.

LOYIHALAR METODI ORQALI TASVIRIY SAN'AT YO'NALISHI TALABALARINING KASBIY KOMPETENSIYALARINI SHAKLLANTIRISH

Bozorov Farhod Toyir o'g'li

Chirchiq davlat pedagogika universiteti

"Tasviriy san'at va dizayn" kafedrası o'qituvchisi

Annotatsiya:

Maqolada oliy professional ta'limda amaliyotga yo'naltirilgan metodlardan biri sifatida loyihaviy o'qitish imkoniyatlari ko'rib chiqilgan. Muallif tasviriy san'at yo'nalishi talabalarining bir qator o'ziga xos kasbiy kompetensiyalarini ajratib ko'rsatadi, ularning shakllanishiga ijodiy loyihalarni bajarish yordam beradi.

Kalit so'zlar: kompetent, metod, interfaol, logotip, san'at, loyiha.

Absract:

This article discusses the possibilities of project-based learning as one of the practice-oriented methods in higher professional education. The author highlights a number of special professional competencies of students of artistic directions, the formation of which is facilitated by the implementation of creative projects.

Keywords: competent, method, interactive, logo, art, project.